

BÖLÜM 14

RUH SAĞLIĞI VE HASTALIKLARI HEMŞİRELİĞİNDE YAPAY ZEKA: HASTA BAKIMINDA YENİLİKÇİ YAKLAŞIMLAR

Esin CERİT¹

GİRİŞ

Ruh sağlığı ve hastalıkları hemşireliği, bireylerin psikososyal iyilik halinin korunması, ruhsal hastalıkların önlenmesi, bireyin tedavi sürecine etkin katılımın sağlanması, hasta bireye gerekli bakım verilmesi, rehberlik edilmesi ve rehabilitasyon sağlamada kritik öneme sahip bir sağlık disiplini. Bu alan, yalnızca ruhsal hastalıkların yönetimiyle sınırlı olmayıp; yaşam kalitesinin artırılması, stres ve travma ile baş etme becerilerinin güçlendirilmesi ve toplumsal düzeyde ruh sağlığı bilincinin geliştirilmesi gibi işlevleri de kapsamaktadır (1- 3).

Günümüzde yapay zeka teknolojilerindeki hızlı gelişmeler, ruh sağlığı ve hastalıkları hemşireliği uygulamalarını köklü bir dönüşüm sürecine sokmaktadır. Yapay zeka; karar destek sistemleri, veri analitiği, duygu ve davranış analizi, risk değerlendirme araçları, sanal danışmanlık uygulamaları ve hasta izleme teknolojileri aracılığıyla hemşirelik bakımına yenilikçi olanaklar sunmaktadır. Özellikle ruhsal bozuklukların erken tanınmasında yapay zeka tabanlı sistemler, hemşirelik uygulamalarının etkinliğini artırmakta ve bakım süreçlerini daha hızlı, güvenilir ve hedefe yönelik bir yapıya kavuşturmaktadır (4,5). Bununla birlikte, yapay zekanın ruh sağlığı ve hastalıkları hemşireliğine entegrasyonu önemli etik, hukuksal ve klinik tartışmaları da beraberinde getirmektedir (4,6,7). Ruhsal bakımda empati, güven ilişkisi ve insani temas temel bileşenlerdir; dolayısıyla yapay zeka, ne kadar gelişmiş olursa olsun, bu insani boyutu bütünüyle karşılayamamaktadır. Ayrıca veri güvenliği, hasta mahremiyeti, algoritmik adalet ve şeffaflık gibi konular, kli-

¹ Doç. Dr., Yozgat Bozok Üniversitesi Sağlık Bilimleri Fakültesi, Ruh Sağlığı ve Hastalıkları Hemşireliği AD., esin.cerit@yobu.edu.tr, ORCID iD: 0000-0002-0830-1233

klirik ortamlara entegrasyonu, yalnızca teknolojik yenilik olarak değil, aynı zamanda etik ve profesyonel standartlarla uyumlu bir süreç olarak ele alınmalıdır.

Gelecek dönemde, yapay zekanın hemşirelik eğitimine, klinik uygulamalara ve araştırmalara entegrasyonunda çok disiplinli iş birliklerinin önemi artacaktır. Etik çerçevelerin güçlendirilmesi, algoritmaların şeffaf ve kanıta dayalı biçimde geliştirilmesi, hemşirelerin bu teknolojileri güvenli ve etkin kullanabilmesini sağlayacaktır. Böylece yapay zeka, insan odaklı hemşirelik bakımını destekleyen, güvenilir ve etkili bir araç olarak klinik uygulamalarda yerini alabilecektir.

KAYNAKLAR

- 1.Handsley S, Stocks S. Sociology and nursing: Role performance in a psychiatric setting. In: *International Journal of Mental Health Nursing*. Wiley; 2009;18:26–34. doi:10.1111/j.1447-0349.2008.00571.x
- 2.Çam M, Külliğ D, Kaçmaz DE. Psikiyatride vaka yönetimi. *Current Approaches in Psychiatry*. 2019;11(2):214–222.
- 3.Arabacı L, Satıl EM. Psikiyatri Hemşireliğine Giriş. In: *Ruh Sağlığı ve Hastalıklarında Temel Hemşirelik Bakımı*. Ankara: Nobel Tıp Kitabevi; 2020.
- 4.Hassanein S, El Arab RA, Abdrbo A, AbuMahfouz MS, Gaballah MKE, Seweid MM, Almari M, Alzghoul H. Artificial intelligence in nursing: An integrative review of clinical and operational impacts. *Frontiers in Digital Health*. Frontiers Media; 2025;7:1552372. doi:10.3389/fd-gth.2025.1552372
- 5.Yıldız E. Artificial intelligence in mental health nursing: Balancing clinical efficiency and the human touch—A quest for a new synthesis. *Journal of Psychiatric and Mental Health Nursing*. Wiley; 2025;32(4):946–952. doi:10.1111/jpm.13173
- 6.Alzghaibi H. Nurses' perspectives on AI-Enabled wearable health technologies: opportunities and challenges in clinical practice. *BMC Nursing*. Springer; 2025;24:799. doi:10.1186/s12912-025-03343-y
- 7.Terra M, Baklola M, Ali Ş, El-Bastawisy K. Opportunities, applications, challenges and ethical implications of artificial intelligence in psychiatry: A narrative review. *Egyptian Journal of Neurology, Psychiatry and Neurosurgery*. Springer; 2023;59:80.
- 8.Kerasidou A. Artificial intelligence and the ongoing need for empathy, compassion and trust in healthcare. *Bulletin of the World Health Organization*. WHO; 2020;98(4):245–250. doi:10.2471/BLT.19.237198
- 9.Coşkun F, Gülleroğlu HD. Yapay zekanın tarih içindeki gelişimi ve eğitimde kullanılması. *Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi Dergisi*. 2021;54(3):947–966.
- 10.Acar O. Yapay zeka fırsat mı yoksa tehdit mi? İstanbul: Kriter Yayınevi; 2020.
- 11.McCarthy J. From here to human-level AI. *Artificial Intelligence*. Elsevier; 2007;171(18):1174–1182. doi:10.1016/j.artint.2007.10.009
- 12.Dick S. Artificial intelligence. *Harvard Data Science Review*. MIT Press; 2019;1(1):1–8. doi:10.1162/99608f92.92fe150c
- 13.Ghosh M, Thirugnanam A. Introduction to artificial intelligence. In: [Kitap başlığı]. Springer; 2021. p.23–44. doi:10.1007/978-981-16-0415-7_2
- 14.Strickland E. IBM Watson, heal thyself: How IBM overpromised and underdelivered on AI health care. *IEEE Spectrum*. IEEE; 2019;56(4):24–31.
- 15.Adler JR, Chang SD, Murphy MJ, Doty J, Geis P, Hancock SL. Cyberknife: Radyocerrahi için çerçevesiz bir robotik sistem. *Stereotactic and Functional Neurosurgery*. Karger; 1997;69(1):124–128.
- 16.Thomas C. Artificial intelligence and nursing: The future is now. *Journal of Nursing Administra-*

- tion. Lippincott Williams & Wilkins; 2020;50(3):125–127.
17. Van der Putte D, Boumans R, Neerincx M, Rikkert MO, de Mul M. A social robot for autonomous health data acquisition among hospitalized patients: An exploratory field study. In: Proceedings of the International Conference on Human-Robot Interaction (HRI). IEEE; 2019. p.658–659.
 18. Barrera A, Gee C, Wood A, et al. Introducing artificial intelligence in acute psychiatric inpatient care: Qualitative study of its use to conduct nursing observations. Evidence-Based Mental Health. BMJ; 2020;23:34–38.
 19. Gültekin M. Yapay zekanın ruh sağlığı hizmetlerinde kullanımına ilişkin fırsatlar ve sorunlar. İnsan & Toplum. 2022;12(3):121–158.
 20. Menon V, Rajan TM, Sarkar S. Psychotherapeutic applications of mobile phone-based technologies: A systematic review of current research and trends. Indian Journal of Psychological Medicine. 2017;39(1):4–11.
 21. Fiske A, Henningsen P, Buys A. Your robot therapist will see you now: Ethical implications of embodied artificial intelligence in psychiatry, psychology, and psychotherapy. Journal of Medical Internet Research. JMIR; 2019;21(5):e13216.
 22. Ballı M, Doğan AE, Şenol SH, Yapici Eser H. Machine learning based identification of suicidal ideation using non-suicidal predictors in a university mental health clinic. Scientific Reports. Nature; 2025;15:13843. doi:10.1038/s41598-025-97387-4
 23. Zohuri B, Zadeh S. The utility of artificial intelligence for mood analysis, depression detection, and suicide risk management. Journal of Health Science. 2020;8(2):67–73. doi:10.17265/2328-7136/2020.02.003
 24. Spyska L. The use of artificial intelligence in psychotherapy: Development of intelligent therapeutic systems. Research. 2025;13:175.
 25. Lancioni GE, O'Reilly MF, Seedhouse P, et al. Promoting independent task performance by persons with severe developmental disabilities through a new computer-aided system. Behavior Modification. SAGE; 2000;24(5):700–718.
 26. Hameed MA, Hassaballah M, Hosney ME, Alqahtani A. An AI-enabled internet of things based autism care system for improving cognitive ability of children with autism spectrum disorders. Computational Intelligence and Neuroscience. Hindawi; 2022;2247675. doi:10.1155/2022/2247675
 27. Milasan LH, Scott-Purdy D. The future of artificial intelligence in mental health nursing practice: An integrative review. International Journal of Mental Health Nursing. Wiley; 2025;34(1):e70003. doi:10.1111/inm.70003
 28. El Arab RA, Al Moosa OA, Abuadas FH, Somerville J. The role of AI in nursing education and practice: Umbrella review. Journal of Medical Internet Research. JMIR; 2025;27:e69881. doi:10.2196/69881